Insatser vid Autismspektrum tillstånd

Hur vet man vad som är rätt……

Göteborg 2012-03-29

Eva Nordin-Olson
eva.nordin-olsson@ltdalarna.se

Historik

- 1950-60 talet mytbildning
- 1970-talet ideologiska spänningsfält
- **1973 Föreningen för psykotiska barn**
  - Kunskapsbrist största hindret
- Beteendeterapi med bestraffning
- Division TEACCH
  - Helhetsperspektiv o Föräldrar jämbördiga parter i teamet
- 1984-1989 Rebeckaprojektet
  - Tidig diagnos BNK, insatser, familjestöd, skola, kortis, vuxenverksamhet
  - Alla vinner på samlad kunskap omautism
- 1986 Autism och autismliknande tillstånd i lagen
- **1989 Riksföreningen Autism**
- Högfungerande autism, Aspergers syndrom
- **2010 Autism- och Aspergerförbundet**

1980-talet

Psykopedagogiskt synsätt
Bästa möjliga utveckling och lärande
Träna Lära Anpassa
Kompensatoriska strategier
Från psykiatrisk behandling till habilitering
Samlad kunskap om autism
Särskilda arbetssätt
Särskilda verksamheter

Man är inte sitt funktionshinder, det är något man har

Hur ser det ut i dag?

- Stora skillnader runt om i landet
- Stora brister i kunskap och kompetens
  - kvalitet i insatser
  - attityder och förhållningssätt
- Saknas ofta helhetsperspektiv och långsiktighet
- Splittrat förhållningssätt
- Saknas nationellt samordnat kunskapsstöd
- Delvis nedmontering av autisminriktade arbetssätt och verksamheter

Vilse i djungeln?
TITTA IN PÅ
www.autism.se
DU FÅR RÅD • STÖD • AKTIVITETER

Behandling Bota Intervention Insatser Stöd

ABA TEACCH Floor-time PECS Kat-Kit

Denver Son-Rise AKK Sociala berättelser KBT Seriesamtal DBT Hanen Scerts PBS

Fascilitated communication TBA Dieter Mineraler Vitaminer Tydliggörande pedagogik

Vaccinationer Djurterapier Holdingterapi HBOT Secretin

Homeopati Filtrera vatten från klor o fluor

Teckenekonomi Mediciner Magnetterapi

Många olika råd

- Från professionella
- Personal
- Familj och vänner
- Media
- Internet

mm

Många aktörer

Habilitering Barnpsykiatri Vårdcentral Barnmedicin Logoped

Skola Lärare Assistenter Elevhälsa Fritidshem Kortidshem Personal Resurspersoner LSS

Övrig socialtjänst Färdtjänst Skolskjuts Taxi

Försäkringskassa Jurist

Hjälpmedelscentral Tandvård

Vad behövs?

Autismspecifik kompetens

- Kunskap
- Förståelse
- Tillämpning

Evidensbaserat

EBM och EBP

- Vetenskapligt faktaunderlag
- Klinisk och praktisk erfarenhet
- Patienters/brukares preferenser

Integrera
Omvandla
Individualisera

Spänningsfält

Neurobiologiskt - Socialt

Diagnos en möjlighet - Diagnos en fara

ABA/TBA - TEACCH

- Olyckligt
- Många missuppfattningar
- Finns avarter

Vetenskapliga fakta - Praktisk erfarenhet

Kunskapsunderlag

Vad fångar och samlar bäst den kunskap vi behöver?

RCT?
Naturalistiska studier?
Kvalitativa studier?
Den praktiska erfarenheten?

Vad är en god prognos

Hur mäter vi det

Mäter vi rätt saker

Hur går det på sikt

- Hälsa
- Välbefinnande
- Livskvalitet
- Självständighet

Oroande utveckling mot ett allt mer instrumentellt, mekaniskt, teknokratiskt eller digitalt förhållningssätt till tillstånd som inte är exakta, ”digitala” utan högst ”analoga”

Autisspektrumtillstånd

- Komplext
- Mångfasetterat
- Varierande uttrycksformer
- Tilläggsproblem

Har man någon form av autism bör det ses som ”huvuddiagnos”

Vad är rätt?

Vad är viktigast?

För vems skull?

Vem avgör?

Barnets/ungdomens delaktighet

Från www.autismpro.com

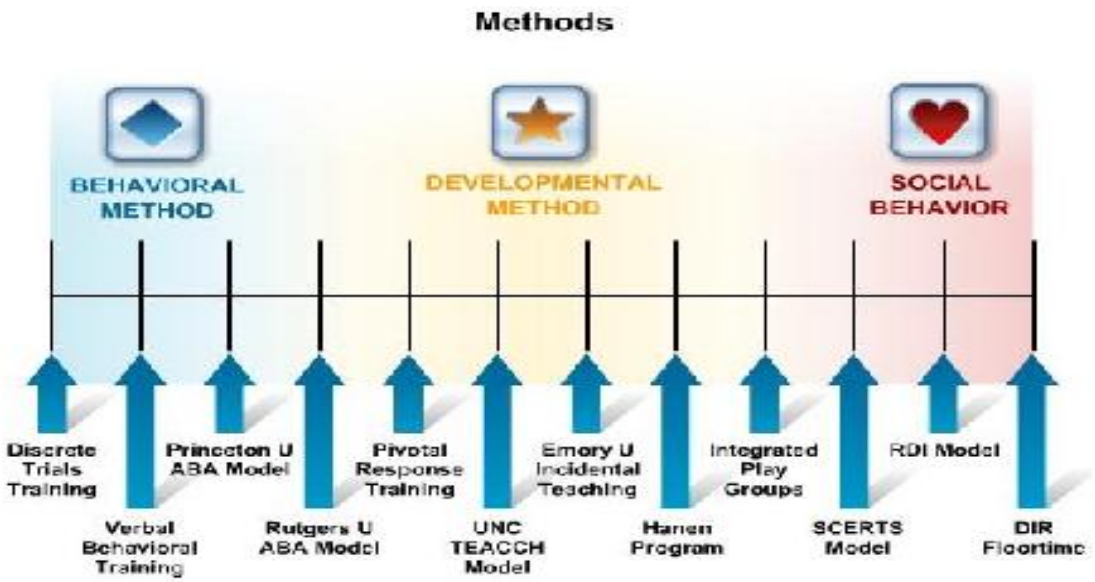

Insatser

- Varje dag, dygnets alla timmar och hela livet för de allra flesta
- Kompetensen måste finnas i vardagen där situationerna finns, frågorna ställs och kommunikationen sker
- Ett annat ”språk”
  - Måste användas i alla sammanhang!
- Ett annat tänk
- Lära aktivt det andra lär sig intuitivt

- Samordnade insatser
- Samordnad individuell plan
- Gemensam grundsyn
- Ges av så få personer som möjligt
- Gemensamt språk och förhållningssätt

- Se upp med att fragmentera barnet/ungdomen genom att olika insatser och behandlingar ges av många olika personer utan ”tolk”

Social färdighetsträning genom Socialt lärande

KASAM

- Begriplighet
- Hanterbarhet
- Meningsfullhet

Meningsfullhet

- Individuellt
- Vid autism ofta ovanligare prioriteringar
- Bagateller för andra kan vara enormt viktiga
- Se upp med ”ditt sätt att tänka och värdera är fel”

Individuella funktionsprofiler

- Kognition
- Språklig och social kommunikation
- Social förståelse
- Perception

Bemötande

- Nyfiket förhållningssätt
- Vilja att förstå hur barnet tänker
- Anpassa krav till ojämnheten i förmågor

Stress

- Mycket vanligt
- Överskattning och underskattning
- Feltolkningar av språk och sammanhang
- Sensorisk överbelastning

Mm mm

Risk att det feltolkas som uttryck för exv adhd, mani/hypomani, depression osv

Struktur och visuellt tydliggörande

Förr

Struktur detsamma som fasta rutiner

Viktigt att följa schema

Ingen flexibilitet

Ge instruktioner

Nu

Visuellt tydliggörande för att skapa förutsägbarhet och förståelse av sammanhang

Kommunikation

Möjliggöra flexibilitet

Autismvänlig miljö

- Lugn
- Tydlig
- Förutsägbar
- Fri från oförutsägbara störningar
- Visuellt tydliggjord
  - Var?
  - Vad?
  - Hur?
  - Hur länge?
  - Sen?

Anpassad kommunikation och socialt lärande

- Konkret tydligt tal
- Tala långsamt, korta meningar
- Undvik abstrakta begrepp
- Undvik ord som inte är ”exakta” vänta, vi får se, kanske, sen, om en stund, snart
- Undvik eventualiteter
- Undvik ”öppna frågor”
- Vid val – ge tydliga alternativ och konsekvenser

- Använd visuellt stöd i samtal, möten och instruktioner
- Använd visuella tekniker/hjälpmedel
  - Sociala berättelser
  - Seriesamtal
  - Sociala manuskript
  - Samtalsmatta
  - Ritprat
  - Stödordssamtal

Problemskapande beteenden

- En form av kommunikation – något är fel
- Stress?
- Kan det förstås utifrån barnets perspektiv, värderingar/prioriteringar och förutsättningar
  - Kognition
  - Kommunikation
  - Intressen
  - Perception
- Relaterat till tilläggsproblematik, Ep? Adhd? Psykiatrisk sjd?
- Uttryck för kroppsligt symtom

  Vaxpropp, otit, skavsår, huvudvärkv, migrän, magont osv

Inkludering

Integrering
Inkludering
Inkluderande förhållningssätt

Ex
samlingar
måltider
”hemmasittare"

Etiska aspekter

- Personligheter eller funktionsnedsättningar? Vem avgör?
- ” Jag vill inte bli normaliserad, jag vill bli respekterad för den jag är och få hjälp i mina svårigheter”
- Varför?
- För vem?
- Vem har tolkningsföreträde?
- Svårigheter kan vändas till styrka
- Barnets/ungdomens röst och delaktighet
- Ingen är autistisk, autism är något man har

Att ha autism är inte detsamma som att vara omänsklig. Men det innebär att man är annorlunda i grunden. Det innebär att det som är normalt för andra inte är normalt för mig, och det som är normalt för mig är inte är normalt för andra.
Jag är på sätt och vis illa rustad för att överleva i den här världen, likt en utomjording som strandat utan karta.
Men min personlighet är intakt. Mitt själv är oskadat.
Livet har både mening och värde för mig och jag önskar inte bli botat från mig själv…..
Inse att vi är lika främmande för varandra och att mitt sätt att vara inte endast är en skadad variant av ditt….
Visa mig respekten att möta mig på mina egna villkor.
Ifrågasätt dina slutsatser. Definiera dina villkor. Arbeta med mig för att bygga broar mellan oss.

Jim Sinclair 1992